

angående soldattorpet till roten n:r 218 vid Vingåkers kompani av Södermanlands regemente.

I Kungl. reglementet av den 23 november 1686, "varefter allmogen med soldaterna under det vissa knektehållet i Södermanland och Nyköpings län hava sig underdånigst att rätta" sägs i mom 3 bland annat: "Med knektens hemkall förbliver efter kontraktets sjunde punkt, som med allmogens fullmäktige den 5 december 1682 om vissa knektehållet slutet är, att roten honom på det för sig lägligaste stället, bredvid eller ifrån gården, nödvändigt uppsätter en stuga, fä- och foderhus samt en liten lada. Stugan åtminstone åtta alnar inom knutarna, och uppbyter ett spannmål åker (halvparten till vart års utsäde) samt äng till tu lass hö jämte en liten kåltäppa."

Enligt 1782 års generalmönsterrulla för Södermanlands regemente bestod roten n:r 218 vid Vingåkers kompani av hemmanen 1 mantal Lilla Toltorp, 1/4 mantal Gilleshult, båda i Östra Vingåkers socken, samt 1/4 mantal Krokäng i Österåkers socken. Samma hemman upptages i senaste jordeboken för länet av år 1878 såsom roten n:r 218, Lilla Toltorp roterat till 2/3 andel i roten samt Gilleshult och Krokäng vardera till 1/6 andel i roten. Gilleshult och Krokäng angivas i senaste jordeboken såsom hjälprotar, under det Lilla Toltorp antecknats såsom "stamrote med soldattorpet på ägorna". Vid upprättandet av senaste jordeboken har man emellertid icke gjort närmare undersökning om rustnings- och roteringsförhållandena, utan tagit därom lämnade uppgifter för goda. Jordeboken har därför icke heller fastställts beträffande anteckningarna om rustning och rotering. Man kan sålunda icke utan vidare godtaga en anteckning i jordeboken, att ett soldattorp ligger på stamrotens ägor utan att göra särskild undersökning om, huruvida så också verkligen är förhållandet.

Hemmanet Lilla Toltorp har undergått laga skifte å alla ägorna år 1891, fastställt den 8 december 1892. Varken lagaskiftekartan eller beskrivningen därtill upptager emellertid något soldattorp inom hemmanets ägovälde.

Hemmanet Gilleshult har icke varit föremål för laga skifte. Å hemmanet har verkställts arealavmätning åren 1707-1708 av lantmätaren E. Agner. Kartan och beskrivningen över förrättningen upptaga icke något soldattorp på hemmanets ägor.

Hemmanet Krokäng har undergått den 24 juli 1838 fastställt laga skifte, utan att kartan eller beskrivningen däröver upptaga något soldattorp på ägorna.

Enligt lämnad uppgift är soldattorpet beläget i Östra Vingåkers socken. De i roten och socknen ingående hemmanen Lilla Toltorp och Gilleshult äro båda ursprungligen avgärda hemman på den inom samma socken belägna delen av Oppunda häradsallmänning och enligt Kungl. resolution den 12 oktober 1682 punkt 9 lämnades tillstånd att uppsetta soldattorp på allmänningar. Då soldattorpet icke vid rotehemmanen åtgångna lantmåteriförrättningar angivits ligga å dem tillhörig mark, lär det vara otvivelaktigt, att soldattorpet upptagits å mark, som ansetts tillhöra Oppunda häradsallmänning. Vid sådant förhållande skulle marken till soldattorpet enligt prejudikat från senare tid återgå till häradsallmänningen, men i torpets åbyggnader äga de i roten ingående hemmanen del, vart och ett efter sin andel i roten.

Stockholm den 23 augusti 1939

Am. Lindgren (?)

Förste arkivarie i Kungl. Kammarkollegium